

Економіка підприємств

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-11>

УДК 338:005.93-049.5

JEL L23, L50

О. Б. Садура, О. М. Правдивець

Економічна стабільність та напрями зміцнення безпеки підприємств в умовах сучасних викликів

Розкрито основну сутність терміна «економічна стабільність підприємства» урахувавши трактування цього поняття в наукових працях учених-економістів. Проведено аналіз економічної стабільності підприємств в умовах сучасних викликів, а саме під час воєнного стану в Україні. Вказано, що, окрім прибутковості, економічна стабільність підприємства залежить від багатьох чинників, які формуються в результаті фінансової стабільності, економічної та фінансової стійкості. Зазначено, що повномасштабне вторгнення російського агресора на територію нашої країни внесло свої корективи в економічну стабільність підприємств. Проаналізовано основні проблеми, які не дають змоги відновлюватися та розвивати бізнес під час війни, та вказано на певні умови, до яких адаптуються підприємства. Окреслено позитивні моменти, на основі яких економічна активність підприємств поступово відновлюється в окремих галузях. Проведено аналіз на основі результатів аналітичного звіту Програми розвитку ООН в Україні, а також запропоновано напрями зміцнення безпеки підприємств в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: економічна стабільність підприємства, фінансова стабільність, економічна стійкість, фінансова стійкість, прибутковість, економічна безпека, напрями зміцнення безпеки.

Постановка проблеми. Досягнення економічної стабільності є одним з головних завдань, які постають перед підприємствами в сучасних нестабільних фінансових і політичних умовах. Одним з першочергових завдань сьогодення для економіки України вбачаємо злагоджений розвиток та утворення надійного та перспективного бізнес-клімату, що в майбутньому змогло б забезпечити незмінне функціонування суб'єктів господарювання.

24.02.2022 р. росія розпочала повномасштабний та безпрецедентний наступ на Україну, що призвело до дисбалансу економічної стабільності, заподіяло шкоду людям, містам, областям, а також інфраструктурі та спричинило руйнівний вплив на економіку України. У результаті виникає потреба в оцінюванні впливу війни на економіку підприємств та окресленні напрямів зміцнення безпеки для підтримки безперервності функціонування та відновлення підприємницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню теоретичних і практичних аспектів економічної стабільності підприємства присвячено наукові праці таких учених, як Н. Любченко [1], А. Перетятко [2], О. Сологуб [3], Н. Шпак і М. Романишин [4], В. Ячменьова [5], І. Хома [6], О. Шубровська [7], Н. Попадинець [8-9] та ін. Утім, незважаючи на значні наукові доробки, деякі питання щодо трактування сутності категорії «економічна стабільність підприємства» залишаються дискусійними та невизначеними.

Наприклад, Н. Любченко [1] під економічною стабільністю розуміє стан, обумовлений сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів. А. Перетятко [2] економічну стабільність

© О. Б. Садура, О. М. Правдивець, 2023.

підприємства трактує як врівноважений стан економічних показників у певному інтервалі часу та в межах значення показника, перетин яких може призвести до порушення рівноваги економічної діяльності підприємства. О. Сологуб [3] визначає економічну стабільність як врівноважений, збалансований стан економічних, фінансових і соціальних ресурсів підприємства, а також їхніх взаємозв'язків у межах виробничо-збутової системи, що забезпечує стабільні умови для її відтворення, зокрема за наявності внутрішніх і зовнішніх несприятливих впливів, що досягається за допомогою здійснення спеціалізованого комплексу різнопланових фінансово-економічних і організаційних заходів з алгоритмом відповідних дій. Наукові дослідники Н. Шпак і М. Романишин [4] стверджують, що економічну стабільність підприємства слід розглядати під кутом зору його здатності в умовах прояву дестабілізаційних чинників бізнес-середовища ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність, формувати якісний стратегічний потенціал, підтримувати заданий рівень конкурентоспроможності та результативності в довгостроковій перспективі з економічною вигодою та фінансовою незалежністю для підприємства. В. Ячменьова [5] трактує економічну стабільність як результативну характеристику, а її показником є рівень економічної стабільності. Н. Попадинець у своїх дослідженнях питання економічної безпеки підприємства розглядає з точки зору розвитку внутрішнього товарного ринку в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також визначення основних чинників впливу на економічну безпеку країни загалом [8; 9].

Термін «економічна стабільність» ототожнюють з термінами «економічна стійкість» та «економічна безпека», однак це не є дискусійним. Адже поняття «економічна стабільність» є ширшим, оскільки це стан, за якого економічна система може функціонувати в стійкому співвідношенні, зберігаючи свою структуру незмінною. Водночас економічну стійкість можна розглядати як здатність зберігати показники на певному рівні, попри постійний вплив зовнішнього та внутрішнього середовища. Саме стійкість проявляє себе як ознака життєдіяльності підприємства.

Економічна стабільність – це складне економічне поняття, яке характеризує місце суб'єкта підприємництва як підсистему в контексті окремих напрямів (регіону, галузі, макрорівня). Підприємство, що ефективно функціонує як господарська система, формує відповідний механізм «росту» алгоритмічної складності, що зі свого боку розвиває здатність її самоорганізації, який розширює сферу економічної стабільності господарської діяльності.

Метою статті є аналіз економічної стабільності підприємств в умовах сучасних викликів, а саме під час воєнного стану в Україні, за результатами якого окреслено основні напрями зміцнення безпеки підприємств.

Основні результати дослідження. Для успішного господарювання в сучасних умовах підприємству потрібно розробити власну стратегію, яка б забезпечувала йому стабільний економічний стан. До такої стратегії входить комплексна програма дій, яка спрямовується на досягнення та збереження відкритої системи підприємства загалом, ефективного пристосування до очікуваних змін і забезпечення безперервності його розвитку. Її головними критеріями є недвозначне розуміння обмеженості ресурсів, присутності відповідальних осіб, розуміння її формулювання, а також чіткість і гнучкість реагування на зміни в ринковій сфері економіки, системність і досяжність поставлених цілей та очікувань.

У сучасних умовах забезпечення економічної стабільності підприємства прямо залежить від розміру його прибутку. Отже, і питання максимізації прибутку може бути одним з головних завдань, яке буде потребувати професійного управління у структурі активів, капіталу, фінансових ресурсів, а також доходів і витрат. Саме результативне управління процесами формування і розподілу прибутку призводить

до постійного зростання показників його діяльності. Формування політики збільшення прибутковості підприємства у сфері заходів стосовно забезпечення його економічної стабільності обумовлюється потребою прийняття важливих управлінських рішень, швидкого пристосування до змін як в економічному, так і в політичному середовищі. Тому саме процес планування прибутку, а особливо розроблення системи заходів стосовно забезпечення його формування в необхідному обсязі, а також ефективне його використання сприятимуть зміцненню фінансової складової економічної безпеки підприємства. Управління прибутком у контексті підвищення рівня прибутковості підприємства та, як результат, зміцнення фінансової безпеки є неодмінними умовами у визначенні етапів управління цього процесу. Ефективність управління процесами формування і використання прибутку певною мірою залежить від якості проведеного фінансового аналізу, виявлених резервів збільшення прибутку, економічного обґрунтування політики формування та використання прибутку. Метою економічного управління прибутком є опрацювання ефективної стратегії і політики формування прибутку підприємства. Для підвищення рівня прибутковості на підприємстві слід здійснювати організаційні, технічні та економічні заходи. Організаційні заходи охоплюють вдосконалення виробничої та організаційної структури управління, а також диверсифікацію виробництва. Технічні заходи передбачають оновлення технологічної бази, переобладнання виробництва та вдосконалення виробів, а економічні – опрацювання тарифної системи, форми та системи оплати праці, прискорення обігу оборотних активів.

Характеризуючи сутність економічної стабільності підприємства, варто спершу дослідити саму категорію «стабільність». В окремих літературних джерелах стабільність ототожнюють із стійкістю, сталістю, здатністю окремої системи функціонувати, не змінюючи структури та перебуваючи в стані збалансованості. Це незламність і надійність цілісної системи, її зв'язків і спроможність у разі зміни внутрішніх чи зовнішніх умов ефективно адаптуватися та підтримувати представлений рівень основних нормативів. Очевидним є той факт, що категорію «стабільність» характеризують крізь призму категорій «надійність» і «стійкість». І навпаки. Основними характерними елементами стабільності є частота прояву окремого явища, стійкості – рівновага, а надійності – безпомилковість. «Надійність», «стійкість» і «стабільність» є взаємопов'язаними категоріями, що здатні забезпечити ефективність функціонування окремого об'єкта.

Окрім прибутковості, економічна стабільність підприємства залежить від багатьох чинників, що формуються в результаті:

- фінансової стабільності, яка забезпечує стан рівноваги та незмінність системи;
- економічної стійкості, яка зберігає значення показників, а також забезпечує життєздатність підприємства;
- фінансової стійкості, яка визначає ефективне формування, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів.

Проте повномасштабне вторгнення російського агресора на територію нашої країни внесло свої корективи в економічну стабільність підприємств.

Війна проти зовнішнього агресора – це боротьба за політичну та економічну незалежність країни. В очікуванні та наблизненні перемоги, урахувавши невизначеність тривалості війни в Україні, поновлення роботи національного бізнесу є гарантією економічної стійкості та стабільності держави, а також її здатності ефективно протистояти агресору.

Слід зазначити, що вітчизняні підприємства зазнали значних збитків і руйнувань. За даними опитування, яке було проведене Міністерством цифрової трансформації, з початку війни 47% підприємств призупинили свою діяльність,

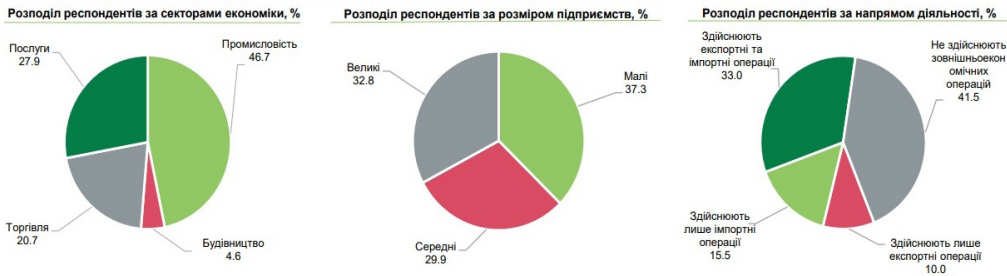
а загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу з 24.02.2022 р. оцінюються у 85 млрд дол. США.

Разом з прогнозованим падінням валового внутрішнього продукту України 2022 р. на 30-35% це створює значні виклики для підприємництва та сприятиме зростанню безробіття, зменшенню доходів найманих працівників і, відповідно, сплачених податків до державного та місцевого бюджетів.

Серед першорядних проблем, через які важко відновлюватися та розвивати підприємництво під час війни, – мала кількість платоспроможних клієнтів, непередбачуваність розвитку ситуації в країні, а також відсутність достатнього капіталу. Через такі умови лише 6% підприємств змогли адаптуватися до умов і побудувати стратегію і бізнес-плани в умовах нових реалій. Утім, багато вітчизняних підприємців знаходять ресурси та продовжують підтримувати державу та допомагати героїчним Збройним силам України.

Невизначеність під час війни та пов'язане з цим погіршення інфляційних очікувань, продовження руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, вимушена міграція населення всередині та за межі країни – всі ці ознаки стримують відновлення економічної активності та стабільності підприємств в усіх галузях економіки.

Проте підприємства поступово адаптуються до поточних умов і спростовують негативні очікування щодо своєї економічної діяльності. Наприклад, індекс очікувань ділової активності – інструмент оперативного оцінювання та відстеження тенденцій розвитку економіки, який розраховується на основі опитувань українських підприємств реального сектору економіки (ЮДА), у лютому 2023 р. підвищився до 45,0 (у попередньому місяці – 37,5). Цей показник розраховується щомісячно для підприємств кожного сектору економіки. Очікування є позитивними, якщо значення індексу перевищує його норму (нормативне значення – 50) (рис. 1).

- Час проведення опитування: 02 – 21 лютого 2023 року
- Опитано всього: 458 підприємств
- Горизонт опитування: зміна показників діяльності підприємств у лютому порівняно з січнем

Рис. 1. Індекс очікувань ділової активності підприємств (ЮДА), лютий 2023 р.

Джерело: [10].

На лютий 2023 р. НБУ було опитано 458 підприємств, серед них: 46,7% – компанії промисловості, 27,9% – сфери послуг, 20,7% – торгівлі, 4,6% – будівництва; 32,8% респондентів – великі підприємства, 29,9% – середні, 37,3% – малі; 33,0% опитаних підприємств здійснюють експортні та імпорتنі операції, 10,0% – лише експортні операції, 15,5% – лише імпорتنі операції, 41,5% – не здійснюють зовнішні економічні операції [10].

Слід зазначити, що економічна активність підприємств поступово відновлюється в усіх сферах діяльності, крім будівництва. Донедавна найбільше відновлення підприємств стримували дефіцит електроенергії, зростання собівартості виробленої продукції внаслідок закупівлі альтернативних джерел енергії та палива, низький споживчий попит. Більшість підприємств поліпшують свої очікування, але все ще налаштовані на зменшення обсягів виробництва товарів, надання послуг, нових замовлень на продукцію, обсягів товарообігу, запасів чи залишків товарів для продажу. Останнім часом спростовуються очікування як щодо зростання закупівельних цін і цін підрядників, так і цін чи тарифів на власну продукцію, а також надані послуги.

Наприклад, підприємства промисловості покращили оцінки своїх економічних перспектив з огляду на релокацію частини підприємств до більш безпечних регіонів, з часом налагодили ланцюги постачання та поступово адаптуються до нових умов. Поетапне відновлення електропостачання та закупівля альтернативних джерел енергії спростували невтішні прогнози підприємств промисловості на початку 2023 р.: секторальний індекс у лютому 2023 р. становив 47,2 порівняно із 40,6 у січні 2023 р. Останнім часом на підприємствах спостерігалось зростання обсягів виготовленої продукції (порівняно із жовтнем 2022 р.) і обсягів нових експортних замовлень на продукцію (уперше після лютого 2022 р.). Одночасно суттєво підвищились, хоча з негативними значеннями, показники, що стосуються обсягів нових замовлень на продукцію. Очікування щодо зростання цін на сировину та матеріали, а також цін на продукцію власного виробництва підтвердилися частково [10].

Підприємства в галузі будівництва мали найпомірніші серед інших сфер економіки оцінки щодо своєї діяльності, зважаючи на сезонний фактор, низьку фінансову спроможність споживачів і перебої з постачанням електроенергії. Посилилися негативні очікування щодо обсягів виконаних будівельних робіт. Секторальний індекс у лютому 2023 р. становив 33,5 (у січні – 34,5). Одночасно підприємства цього сектору зазначають про зменшення обсягів нових замовлень, а також обсягів закупівлі сировини та матеріалів. За результатами аналітичного звіту Програми розвитку ООН в Україні [11], підприємці вказали на погіршення доступності підрядників. На фоні високих цін постачальників і вартості послуг підрядників залишаються високими очікування щодо цін на продукцію та надані послуги власного виробництва.

Поступова адаптація до відключень електроенергії, налагодження ланцюгів постачання товарів, а також сезонний фактор зумовили суттєве пом'якшення підприємствами торгівлі негативних оцінок щодо своєї діяльності на початку 2023 р. Індекс у лютому зріс до 47,0 (у січні – 33,9). Суттєво поліпшилися оцінки щодо товарообігу та обсягів закупівлі товарів для продажу. Відбулося зменшення обсягів запасів товарів для продажу. Дещо пом'якшилися очікування щодо зростання закупівельних цін, водночас посилилися очікування щодо темпів зростання вартості товарів, закуплених для продажу.

Підприємства сфери послуг відрізняються невтішними оцінками щодо своїх економічних результатів, ураховуючи зниження купівельної спроможності населення, підвищення тарифів і проблеми з логістикою. Проте ці підприємства дещо збільшили обсяги наданих послуг, нових замовлень, а також послуг у процесі

виконання. Секторальний індекс у лютому 2023 р. становив 43,2 (у січні – 37,2). Незважаючи на оцінки щодо закупівельних цін, послабилися сподівання щодо підвищення цін чи тарифів на власні послуги.

За результатами проведеного дослідження можна зазначити, що більшість підприємств очікують на менші темпи зростання закупівельних цін і цін підрядників, а також цін і тарифів на власну продукцію чи надані послуги. Також підприємства всіх секторів планують зменшувати загальну чисельність працівників на виробництві.

Під час війни держава стає головною дійовою особою економічної стабільності та пропонує свої напрями зміцнення безпеки підприємств. Тимчасово потрібно перейти до практично ручного управління економікою, коли держава вирішує, що саме є пріоритетом і на що має йти державна підтримка.

Розглянемо три основні напрями державної підтримки підприємств в умовах війни.

1. Спрощення податкового та митного режимів:

- запровадження єдиного податку в розмірі 2% для всіх підприємств з річним оборотом не більше 10 млрд грн (без ПДВ та податку на прибуток);
- скасування податку на соціальне страхування для I та II груп платників податків, також податку на соціальне страхування для мобілізованих працівників, які належать до III групи платників податків (режим спрощеного оподаткування);
- звільнення від сплати земельного та екологічного податків для компаній, які функціонують на території, де проходять активні наземні бойові дії;
- скасування акцизного податку та зменшення ПДВ від 20 до 7% на паливо;
- звільнення від імпортного мита на всі товари, крім алкогольних і тютюнових виробів;
- звільнення від сплати імпортного ПДВ для I-III груп платників податків, включно з тими, що перейшли на єдиний податок у розмірі 2%, але за винятком III групи платників податків, які залишилися на єдиному податку за ставкою 3%;
- митне декларування для I та III групи платників податків (крім платників III групи, які залишилися на єдиному податку 3%) шляхом подання попередньої митної декларації.

2. Фінансова підтримка:

- державну кредитну програму «5-7-9%» розширено на всі українські підприємства для отримання доступу до кредитів у розмірі до 60 млн грн під 0% на період дії воєнного стану та протягом місяця після цього;
- доступне фінансування для інвестиційних проєктів, рефінансування наявних кредитів або потреб в оборотному капіталі;
- щомісячна компенсація в розмірі 6500 грн компаніям за працевлаштування ВПО протягом двох місяців та одноразова допомога платникам податків за спрощеним режимом оподаткування з регіонів, які постраждали від війни;
- з липня 2022 р. уряд запустив грантову програму «eРобота» для стимулювання створення стартапів і розширення економічної діяльності ММСП. Програма передбачає надання грантів від 250 тис. грн до 8 млн грн залежно від виду бізнесу та галузі.

3. Деретуляція:

- мораторій на державні перевірки;
- запровадження декларативного підходу до погодження господарської діяльності, яка потребує державного дозволу чи ліцензування, в період дії воєнного стану;

- скасування ліцензування насіннєвого матеріалу та реєстрації сільськогосподарської техніки в період дії воєнного стану;
- внесення деяких змін, спрямованих на спрощення регулювання трудових відносин в умовах воєнного стану (трудові договори з працівниками можуть бути тимчасово припинені або може бути оголошений простій; тривалість неоплачуваної відпустки не обмежена на період дії воєнного стану; працівники можуть бути переведені на нову роботу чи робочі місця без попередньої згоди працівника з огляду на ризик військової діяльності; можлива зміна основних умов праці без надання попереднього повідомлення за два місяці та ін.) [11].

Окрім того, у часи війни державні органи надають інформаційну та консультативну підтримку підприємцям, інформуючи їх про зміни в законодавстві. Така підтримка проводиться на основі різних інструментів, серед яких є гарячі лінії, зокрема інноваційного формату – віртуальний центр Дія. Бізнес, чат-боти (зокрема чат-боти Державної податкової інспекції та Міністерства економіки України) тощо. Також уряд запустив державну програму підтримки релокації бізнесу в дев'яти західних областях: Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій, південній частині Волинської та Рівненської областей. Понад 500 підприємств уже завершили релокацію. Програма може охоплювати всі підприємства, ураховуючи малий бізнес з чисельністю працівників від 10 до 20 осіб. Перевага надається стратегічним підприємствам і компаніям, які виробляють товари першої необхідності (продукти харчування, одяг тощо).

Хоча у квітні-травні 2022 р. ММСП продемонстрували поступове відновлення ділової активності, фінансовий стан великих підприємств є більш стабільним. Така ситуація може тривати та в довгостроковій перспективі спричинити структурні зміни в українській економіці. ММСП треба спробувати об'єднати свої зусилля для підвищення конкурентоспроможності та ефективності витрат. Це може бути проведено шляхом створення спільних груп закупівель, торгівлі чи послуг (прикладом може слугувати платформа Supply Chain Resilience¹⁰²), надання допомоги ММСП для збереження та реструктуризації наявних ланцюгів постачань, пошуку сировини, товарів і послуг, підтримки партнерства та розбудови сфери постачань з українськими виробниками на ринках ЄС, шляхом налагодження транскордонних контактів між підприємництвом, науковцями та урядами.

На відміну від інших проблем, дефіцит робочої сили вимагає більше часу на прийняття рішень через дисбаланс попиту та пропозиції. Це потребує активної участі як уряду, так і підприємців, щоб оцінити поточні та майбутні потреби бізнесу в робочій силі, переглянути державні освітні програми для приведення їх у відповідність з попитом, який змінився.

Висновки. Війна зумовила нові та посилила наявні проблеми економічної стабільності підприємств. Порушення ланцюгів постачань і скорочення попиту на товари й послуги на внутрішньому ринку спонукають підприємства до ще активнішого пошуку нових ділових партнерів і клієнтів, а також до вивчення можливостей на зовнішніх ринках.

У короткостроковій перспективі підприємства не здатні подолати ці виклики самостійно, тому важливо, щоб усі ключові зацікавлені сторони об'єднали свої зусилля для сприяння економічному відродженню за допомогою трансформації підприємницької діяльності, розвитку нових напрямів постачань, налагодження ділових партнерств і співпраці, оптимізації витрат і фінансової підтримки. У центрі уваги мають бути галузі, які можуть сприяти зростанню економіки країни.

До напрямів зміцнення безпеки підприємств в умовах сучасних викликів слід віднести державну підтримку в розрізі спрощення податкового та митного режимів,

фінансової підтримки, дерегуляції. Доцільно також урахувувати технологічні інновації, просування імпаکت-інвестування та інвестування, беручи до уваги оптимальні екологічні, соціальні та управлінські фактори (ESG investment), створення робочих місць, сприяння сприятливому середовищу для соціальних і солідарних підприємств і посилення економічних зв'язків з країнами Європейського Союзу. Усі ці заходи також мають урахувувати регіональну специфіку, щоб усунути можливий дисбаланс в економічному розвитку, спричиненому війною.

Список використаних джерел

1. Любченко Н. Л. *Механізм забезпечення економічної стабільності промислових підприємств*: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04. Хмельницький, 2010. 22 с.
2. Перетьяко А. В. Етимологія категорії «Економічна стабільність підприємства». *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*: наук. техн. зб. 2013. Т. 108. С. 203-212.
3. Сологуб О. М. *Забезпечення економічної стабільності підприємства*: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04. К.: Європейський ун-т, 2012. 20 с.
4. Шпак Н. О., Романишин М. І. Економічна стабільність підприємства: сутність та її складові. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*: зб. наук. техн. пр. 2009. Вип. 19.10. С. 248-253.
5. Ячменьова В. М. Економічна стабільність: сутність та форми вияву. *Економіка, менеджмент, підприємництво*. 2012. № 24(II). С. 94-99.
6. Хома І. Б. Формування системно-комплексного підходу в оцінці рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. Серія: *Проблеми економіки та управління*. 2008. № 611. С. 32-41.
7. Шубровська О. В. Сталый економічний розвиток: поняття і напрям досліджень. *Економіка України*. 2005. № 1. С. 36-42.
8. Попадинець Н. М. Розвиток внутрішнього товарного ринку в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і його вплив на економічну безпеку України. *Торгівля, комерція, підприємництво*: зб. наук. пр. 2015. Вип. 19. С. 146-151.
9. Попадинець Н. М. Основні чинники забезпечення економічної безпеки України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* зб. наук. пр. 2016. Вип. 2(118). С. 20-23.
10. Щомісячні опитування підприємств України. *НБУ*: сайт. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Business_survey_m_2023_02.pdf?v=4
11. *Експрес-оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні*: аналітичний звіт. Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2022. 77 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf

References

1. Lyubchenko, N. L. (2010). *Mekhanizm zabezpechennya ekonomichnoyi stabil'nosti promyslovykh pidpryyemstva* [Mechanism of ensuring economic stability of industrial enterprises]. (Ph.D. in Econ. Thesis). Khmelnytsky. [in Ukrainian].
2. Peretyatko, A. V. (2013). Etymolohiya katehoriyi «Ekonomichna stabil'nist pidpryyemstva» [Etymology of the category «Economic stability of the enterprise»]. In *Komunal'ne hospodarstvo mist. Seriya: Ekonomichni nauky* [Communal management of cities. Series: Economic Sciences]: Vol. 108 (pp. 203-212). [in Ukrainian].
3. Solohub, O. M. (2012). *Zabezpechennya ekonomichnoyi stabil'nosti pidpryyemstva* [Ensuring the economic stability of the enterprise] (Ph.D. in Econ. Thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
4. Shpak, N. O., & Romanyshyn, M. I. (2009). Ekonomichna stabil'nist' pidpryyemstva: sutnist' ta yiyi skladovi [Economic stability of the enterprise: essence and its components]. In *Naukovyy visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy* [Scientific bulletin of the National Forestry University of Ukraine]: Vol. 19.10 (pp. 248-253). [in Ukrainian].
5. Yachmenyova, V. M. (2012). Ekonomichna stabil'nist': sutnist' ta formy vyvayu [Economic stability: essence and forms of manifestation]. *Ekonomika, menedzhment, pidpryyemnytsvo –Economics, Management, Entrepreneurship*, 24 (II), 94-99. [in Ukrainian].
6. Khoma, I. B. (2008). Formuvannya systemno-kompleksnoho pidkhodu v otsyntsi rivnya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Formation of a system-complex approach in assessing the level of economic security of the enterprise]. In *Visnyk NU «Lviv'ska politekhnika»*. Seriya: *Problemy ekonomiky ta upravlinnya* [Bulletin of NU «Lviv Polytechnic». Series: Problems of economics and management]: Vol. 611 (pp. 32-41). [in Ukrainian].
7. Shubrovska, O. V. (2005). Stalyy ekonomichnyy rozvytok: ponyattya i napryamy doslidzhen' [Sustainable economic development: concept and direction of research]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 1, 36-42. [in Ukrainian].
8. Popadynets, N. M. (2015). Rozvytok vnutrishn'oho tovarnoho rynku v umovakh implementatsiyi Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YeS i yoho vplyv na ekonomichnu bezpeku Ukrainy [The development of asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YeS i yoho vplyv na ekonomichnu bezpeku Ukrainy] [The development of

- the internal goods market in the context of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU and its impact on the economic security of Ukraine]. In *Torhivlya, komertsiya, pidpryyemnytstvo [Trade, commerce, entrepreneurship]*: Vol. 19 (pp. 146-151). [in Ukrainian].
9. Popadynets, N. M. (2016). Osnovni chynnyky zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy [Main factors that provide economic security of Ukraine]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy [Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine]*: Vol. 118(2) (pp. 20-23). [in Ukrainian].
 10. Shchomisnyachni opytuvannya pidpryyemstv Ukrainy [Monthly surveys of Ukrainian enterprises] (2023). NBU: Website. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Business_survey_m_2023_02.pdf?v=4 [in Ukrainian].
 11. *Ekspres-otsinka vplyvu viyny na mikro-, mali ta seredni pidpryyemstva v Ukraini [Express assessment of the impact of the war on micro, small and medium enterprises in Ukraine]*: Analytical Report. Kyiv: United Nations Development Program in Ukraine. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-10/UA_Rapid_Assessment_of_War_on_MSMEs_in_Ukraine_0.pdf [in Ukrainian].

Sadura O. B., Pravdyvets O. M. Economic stability and ways to strengthen the security of enterprises in the face of modern challenges.

Achieving economic stability is one of the main challenges facing businesses in today's unstable financial and political environment. The coordinated development and creation of a reliable and promising business climate are among the top priorities for Ukraine's economy, which would ensure the continued functioning of business entities in the future. The article aims to analyze the economic stability of enterprises in the context of modern challenges, namely during martial law in Ukraine, and outline the main directions for strengthening the security of enterprises. The basic essence of the term "economic stability of an enterprise" is revealed, taking into account the interpretation of this concept in the scientific works of economists. The article analyzes the economic stability of enterprises in the context of modern challenges, namely, during martial law in Ukraine. It emphasizes that in addition to profitability, the economic stability of an enterprise depends on many factors that are formed as a result of financial stability and economic and financial resilience. The full-scale invasion of our country by the Russian aggressor has made adjustments to the economic stability of enterprises. The authors analyze the main problems that prevent businesses from recovering and developing during the war and point out certain conditions to which enterprises are adapting. The positive aspects on the basis of which the economic activity of enterprises is gradually recovering in certain industries are outlined. The results of the analytical report of the United Nations Development Programme in Ukraine are analyzed, and the directions for strengthening the security of enterprises in the context of modern challenges are offered.

Keywords: economic stability of an enterprise, financial stability, economic resilience, financial resilience, profitability, economic security, security strengthening directions.

Садура Оксана Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і аналізу Навчально-наукового інституту підприємництва та перспективних технологій Національного університету «Львівська політехніка» (e-mail: oksana.b.sadura@lpnu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7898-9128>).

Sadura Oksana Borisyvna – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of finance, accounting and analysis of the Academic Institute of Entrepreneurship and Advanced Technologies of the Lviv Polytechnic National University.

Правдивець Олександр Миколайович – кандидат військових наук, доцент кафедри управління фінансово-економічною безпекою Навчально-наукового інституту менеджменту безпеки ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (e-mail: pravd72@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5242-9683>).

Pravdyvets Oleksandr Mykolayovych – Ph.D. (Military), Associate Professor of the Department of financial and economic security management of the Academic institute of safety management of the KROK University.

Надійшло 12.02.2022 р.